

ВСТУП

В умовах обрання Україною стратегічного курсу на євроінтеграцію важливими інструментами економічної політики країни повинні стати структурна перебудова та модернізація промисловості, розвиток інноваційно-інвестиційної моделі національної економіки, що основана на впровадженні нових прогресивних технологій в організацію та управління господарською діяльністю підприємств. Незважаючи на те, розвиток промислового виробництва в нашій країні досі не став належним засобом підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та національної безпеки держави. Сучасне вітчизняне промислове виробництво можна розглядати як незбалансовану систему взаємодії як старих технологічних систем, що залишилися в спадок від радянської економіки, так і нових, виникнення яких зумовлено розвитком процесів глобалізації та індустріалізації в світовій економіці.

Підтримання високих темпів розвитку промислового виробництва та рівня прибутковості промислових підприємств не можливе без ефективного використання промислового потенціалу національної економіки як первинної ланки господарського механізму, яка акумулює в собі всі ресурси, завдяки результативному використанню яких можна здійснювати основні економічні процеси, формувати збалансовані виробничо-господарські відносини між суб'єктами господарювання, створювати національний дохід.

Необхідність національного промислового відродження актуалізує процес оцінювання промислового потенціалу та аналізування його складових, оскільки за його результатами можна визначити подальшу стратегію промислового розвитку країни із врахуванням наявних можливостей та проводити ефективне державне управління, спрямоване на підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Проте, незважаючи на значну кількість публікацій за цією проблематикою, дослідження промислового потенціалу як об'єкта оцінювання та управління на макrorівні практично відсутні.

Метою написання монографії стало розроблення концептуальних, методологічних та прикладних засад щодо проведення економічного оцінювання промислового потенціалу та формування відповідного інструментарію державного управління його розвитком в умовах становлення інноваційно орієнтованої моделі економіки.

Для досягнення зазначеної мети маємо вирішити такі завдання:

- розгляд промислового потенціалу крізь призму концептуальних підходів до трактування економічної сутності потенціалу; виділення принципів його формування та розвитку; проведення поелементної декомпозиції;
- узагальнення зарубіжного досвіду державного управління промисловим розвитком із врахуванням євроінтеграційного вектора розвитку держави;

визначення основ формування промислової політики; обґрунтування концептуальних засад державного управління розвитком промислового потенціалу та основних тенденцій його модернізації в Україні;

- розроблення концептуальних засад комплексного економічного оцінювання промислового потенціалу як полікомпонентної категорії із складною внутрішньою архітектонікою; визначення підходів, принципів, індикаторів оцінювання та побудова системи показників оцінювання;

- аналізування сучасних трендів розвитку промислового потенціалу; комплексне оцінювання рівня його розвитку в галузевому та просторовому аспектах; виявлення ключових проблем, що дестабілізують ситуацію в промисловому секторі країни;

- побудова концептуальної моделі формування системи факторів впливу на розвиток промислового потенціалу; розроблення їх класифікації; аналізування тенденцій розвитку;

- прогнозування тенденційності зміни основних факторів впливу на розвиток промислового потенціалу та економетричне моделювання сприятливого макросередовища для переходу на інноваційну основу розвитку;

- застосування кластерного підходу до просторового розвитку промислового потенціалу та побудова інтелектуально-інноваційних промислових кластерів, здатних активізувати налагодження взаємодії між державою, університетами та бізнесовими структурами.

Необхідність вирішення поставлених завдань зумовила послідовність викладення матеріалів дослідження.

Об'єктом дослідження є розвиток промислового потенціалу, його економічне оцінювання та державне управління.

Предметом дослідження послужили концептуальні, методологічні та прикладні підходи до економічного оцінювання та державного управління розвитком промислового потенціалу як невід'ємної характеристики національного господарства.

Теоретико-методологічну основу дослідження формують класичні положення економічної теорії, теорії потенціалу, фундаментальні концепції теорії і методології державного управління, дослідження науковців, в яких висвітлено теоретичні та прикладні аспекти розвитку промислового потенціалу, його окремих складових, промислового сектора національного господарства.

Наукова новизна одержаних результатів ґрунтується на концептуальному вирішенні проблеми економічного оцінювання та державного управління розвитком промислового потенціалу в умовах формування та реалізування нової економічної парадигми.

Найвагомішими результатами теоретичного та прикладного характеру є: уточнено понятійно-термінологічний апарат дослідження промислового потенціалу із врахуванням таких базових понять, як “ресурси”, “можливість”,

“система” та “результат”, які покладено в основу визначення базової дефініції; удосконалено його внутрішню архітектуру, що ґрунтується на інтегрованому підході до розуміння його економічної сутності та передбачає виділення відтворювальних і забезпечувальних складових, збалансована взаємодія яких є основою розвитку; сформовано концептуальний базис державного управління розвитком промислового потенціалу із виділенням основних складових із врахуванням ієрархічних рівнів управління та обґрунтуванням організаційних основ; розроблено методичний підхід до оцінювання стану та рівня розвитку промислового потенціалу, що базується на формуванні вхідних та вихідних індикаторів за складовими промислового потенціалу, що дає змогу визначити відтворювальний та реалізований потенціали як узагальнювальні показники рівня його розвитку в галузевому та просторовому аспектах; розвинено класифікацію факторів впливу на розвиток промислового потенціалу за ознакою концептуальної ідентифікації, що передбачає досягнення гармонійного розвитку в тривимірній системі координат: “ресурси – людина – простір”; запропоновано середовищний підхід до управління інноваційним розвитком промислового потенціалу, що базується на створенні сприятливих умов для запровадження інновацій; удосконалено підхід до формування промислових кластерів завдяки поєднанню інтелектуальної та інноваційної складових адміністративно-територіальних одиниць із виділенням кластероутворювальних центрів, здатних надати імпульс інноваційному розвитку промислового потенціалу; сформовано набір важелів державного регулювання розвитком промислового потенціалу із врахуванням виявлених основних тенденцій його розвитку та передового досвіду провідних країн світу в сфері державного управління.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні теоретико-методологічних положень та прикладного інструментарію реалізування державного впливу на розвиток промислового потенціалу із врахуванням результатів проведеного економічного оцінювання, надбань зарубіжного досвіду та особливостей розвитку національного господарства.

Інформаційною основою для проведення дослідження були нормативно-правові документи Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, відповідних міністерств та відомств, дані Державної служби статистики України, матеріали міжнародних рейтингів, наукові доробки вітчизняних і зарубіжних вчених у визначеній площині досліджень та інші інформаційні джерела.

Висловлюю особливу подяку науковому керівнику О. Є. Кузьміну за підтримку авторських ідей та творче спілкування в процесі наукового консультування, завідувачу кафедри І. Й. Яремку за надання цінних порад, а також ректору Ю. Я. Бобалу за створення сприятливих умов для здійснення наукових досліджень.